

بررسی الگوی پیچان رودی رودخانه تالار با استفاده از شاخص‌های ضریب خمیدگی و زاویه مرکزی (۱)

چکیده

بخش عمده‌ای از شهرها و آبادیها در امتداد رودخانه‌ها و بهویژه در روی پادگانه‌های رودخانه‌ای استقرار یافته‌اند. از دلایل اصلی این استقرار دسترسی به آب این رودها به منظور بهره‌برداری زراعی، شرب و صنعت و از طرفی مساعد بودن توپوگرافی و خاک این زمین‌ها، می‌باشد. این زمین‌ها تحت تأثیر دینامیک رودخانه و تغییرات دمی، همواره در معرض خطرانی از جمله سیلاب و ناپایداری بستر، در نتیجه حرکات پیچان‌رودی است.

محدوده مورد بررسی این مقاله، رودخانه تالار واقع در جلگه ساحلی مازندران می‌باشد. برای تعیین الگوی این رودخانه از ضریب خمیدگی (به روش لوثپلد و بولمن) و نیز زاویه مرکزی (به روش کورنایس)، به عنوان ابزار غیر فیزیکی و از نقشه‌های توپوگرافی بزرگ مقیاس و عکس‌های هوایی به عنوان ابزار فیزیکی تحقیق استفاده شده است. با توجه به اینکه سرعت تکامل پیچان رودها از نظر زمانی و مکانی یکسان نیست، بنابراین مدل‌های مذکور میانگین ضریب خمیدگی قوسها را برابر $1/39$ نشان می‌دهند و این رقم بیانگر بالا بودن نسبت پیچ و خم‌دار بودن رودخانه تالار است. از طرفی با توجه به نتیجه به دست آمده از شاخص ضریب خمیدگی، $26/45$ درصد از قوسهای این رودخانه در زمرة الگوی پیچان رودی تکامل یافته قرار می‌گیرند. همچنین، شاخص زاویه مرکزی، میانگین زاویه مرکزی، قوسهای رودخانه تالار را $129/1$ درجه نشان می‌دهد که با توجه به این شاخص (مدل کورنایس)، $60/4$ درصد قوسها در زمرة پیچان رود توسعه یافته و

۲۵/۵ در صد قوسها در زمرة پیچان رودهای خیلی توسعه یافته قرار دارند. ضرایب به دست آمده از طریق این مدلها، ضرورت تثیت میان مدت و کوتاه مدت بستر را از طریق روشهای مدیریتی و مهندسی سازه ایجاد می‌کند.
کلید واژه‌ها: الگوی پیچان رودی، رودخانه تالار، دینامیک رودخانه، جلگه ساحلی مازندران، ضریب خمیدگی (لتوپلاد و ولمن)، زاویه مرکزی (کورنایس).

مقدمه

در مقیاس ایران، بخش عمده‌ای از آبادی‌ها، اراضی زراعی، فعالیتهای صنعتی و ... که نیازمند بهره‌برداری از منابع آب می‌باشند، در سواحل رودخانه‌ها استقرار یافته‌اند. از آنجا که سواحل هر رودخانه، تحت تأثیر دینامیک جریان، پایدار نیست، مطالعه و بررسی آنها به منظور شناخت این دینامیک، نحوه تحول و تکامل الگوی آنها، تقسیم‌بندی مسیر رودخانه از نظر الگوی کلی مسیر و سرانجام دست‌یابی به سیاستهای اجرایی به منظور پایدارسازی آنها، انجام می‌پذیرد.

یکی از موضوعات مهم در ژئومورفولوژی توجه به تغییراتی است که در شکل و الگوی کانالهای جریانی و در طول مسیر آنها به وقوع می‌پیوندد و ممکن است سبب متروک شدن بخشی از دیواره کانالها یا پیوستن بعضی فضاهای متروک کانالها به فضای اصلی شود. در هر صورت، تغییر شکل و الگوی کانالهای رودخانه منوط به در هم ریختن و تخریب و انتقال مواد است (تلوری، ۱۳۷۳). این امر در طول بسیاری از رودخانه‌های کشور از جمله رودخانه تالار مشاهده می‌شود که متأثر از رژیم رودخانه و عملکرد انسانی است، که نمودهای منفی آن را در منطقه مورد مطالعه به شکل‌های مختلف (تهدید پایداری سازه‌های مجاور رود، تخریب کناره و اراضی موجود در حواشی آن و ...) می‌توان مشاهده کرد. در این راستا، تغییرات مورفولوژی رودخانه تالار در جلگه ساحلی خزر، به منظور تعیین الگوی رودخانه (پلان)^۱ با تأکید بر الگوی پیچان رودی بررسی گردیده است.

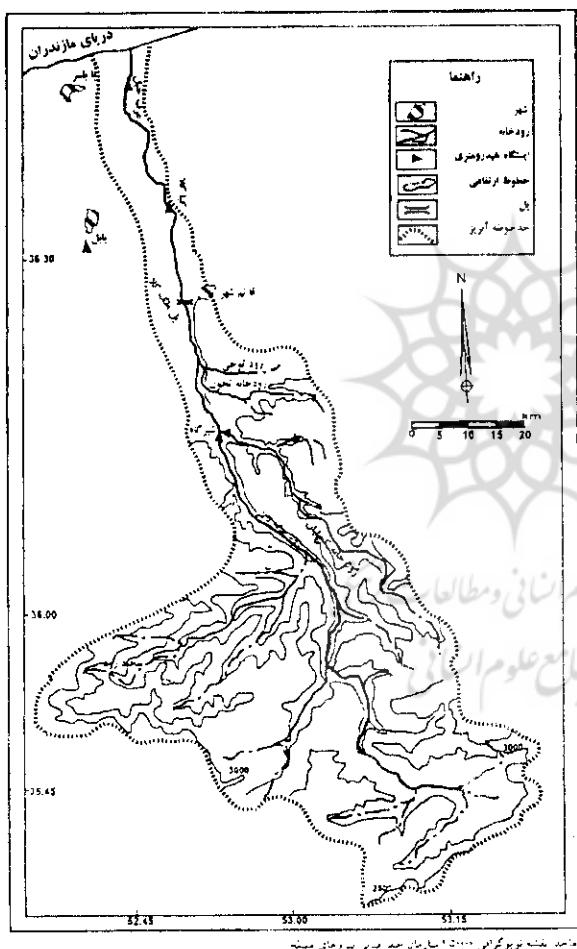
محدوده مورد مطالعه

منطقه مورد مطالعه در شمال سلسله جبال البرز و در جنوب دریایی مازندران قرار دارد. این محدوده در مختصات جغرافیایی $۳۵^{\circ}۴۵'$ تا $۵۲^{\circ}۵۵'$ طول شرقی و $۴۵^{\circ}۰۲'$ عرض شمالی

تا $36^{\circ}45'$ عرض شمالی قرار دارد (نقشه ۱). منطقه تحت بررسی جزء استان مازندران و شهرستانهای سوادکوه، قائم شهر و جویبار می‌باشد. مساحت محدوده مورد مطالعه $2537/35$ کیلومتر مربع می‌باشد. طول رودخانه تالار از سرچشمه تا مصب با اندازه‌گیری توسط دستگاه کورویمتر (با نقشه ۱:۵۰۰۰۰) برابر 143 کیلومتر می‌باشد. در این میان طول مسیر مورد مطالعه در پهنه جلگه ساحلی 63 کیلومتر است. از آنجا که هدف، بررسی الگوی رودخانه تالار با تأکید بر الگوی پیچان رودی در جلگه ساحلی بوده است.

بنابراین، مرز محدوده مورد بررسی از محل خط تغییر شیب کوهستان با جلگه ساحلی از یک سو و تا نزدیکی ساحل دریا از سوی دیگر در نظر گرفته شده است. تأثیر ساختمان زمین‌شناسی به ویژه تأثیر حرکات ساخت‌زایی در تحول الگوی رود در این قسمت کمتر است و نقش عوامل ژئومورفیک و مورفودینامیک رودخانه‌ای در تحول الگوی رود، غالب و تعیین‌کننده می‌باشد.

نقشه ۱ رودخانه تالار و حوضه آبریز آن

رودخانه تالار

این رودخانه از ارتفاعات دامنه شمالی رشته کوه‌های البرز سرچشمه می‌گیرد. سرشاخه اصلی رودخانه تالار در بالادست سرخاب نامیده می‌شود. سرشاخه‌های متنه به

آن شامل چرال از سمت مغرب و سرشاخه کبیر از ارتفاعات شاه محمد قله منشأ گرفته و از سمت مشرق به آن می‌پیوندد. این رودخانه در دره‌ای نسبتاً باریک تا محل شیرگاه جریان دارد و رودخانه کسیلیان در این محل از سمت مشرق به آن می‌پیوندد. در ادامه نیز شاخه‌های فرعی توجی و تجون نیز از سمت مشرق به آن می‌ریزند و پس از گذشتن از زیر پل ملک کلا وارد جلگه می‌شود و در پایین دست محل عرب خیل به دریای مازندران می‌ریزد (نقشه ۱).

رودخانه تالار و سرشاخه‌های آن در مناطق کوهستانی در دره‌ای تنگ و بستر سنگی جریان دارد و به تدریج ضمن عبور از نواحی کوهستانی و ورود به جلگه ساحلی، بستر خود را عریض‌تر نموده و با ایجاد پادگانه‌های پلکانی شکل متعدد به مسیر خود ادامه می‌دهد. نتایج پارامترهای فیزیوگرافی رودخانه تالار در محل ایستگاههای هیدرومتری در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱ نتایج پارامترهای فیزیوگرافی رودخانه تالار در محل ایستگاههای هیدرومتری

پارامترهای فیزیوگرافی	مساحت حوضه (کیلومتر مربع)	طول رودخانه (درصد)	شیب متوسط حوضه (درصد)	ارتفاع متوسط حوضه (متر)	شیب متوسط رودخانه
تالار - پل ملک کلا	۲۲۹۸/۴	۱۰۳	۳/۵۸	۱۷۳۱/۳۱	۲/۱۸
تالار - کیا کلا	۲۴۲۸/۱	۱۲۱	۵	۱۲۶۱/۲	۱/۵
تالار - ساحل دریا	۲۵۲۲/۳۵	۱۴۲	۲/۶۴	۱۵	۱/۲۸

مأخذ: نقشه‌های توپوگرافی مقیاس ۱:۵۰۰۰۰ سازمان جغرافیایی، اندازه‌گیری با پلانیمتر

پیشینه تحقیق

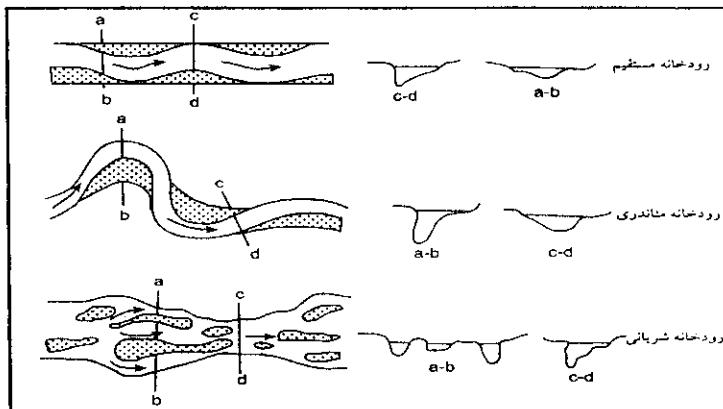
یکی از علومی که ارتباط نزدیک با شکل و سیستم شکل زایی رودخانه دارد، ژئومورفولوژی می‌باشد. یکی از مهمترین مباحث آن نیز، دوره ژئومورفیک یا دوره فرسایشی یعنی سیکل تغییرات شکل زمین است. در این میان نقش رودها به عنوان یکی از عوامل مهم شکل زایی مورد بحث قرار می‌گیرد. یکی از موضوعات مورد بررسی در خصوص رودخانه‌ها تقسیم‌بندی آنها می‌باشد که بر اساس معیارهای مختلف انجام می‌گیرد. از جمله تقسیم‌بندی بر پایه شکل پلان رودخانه‌ها می‌باشد که به سه دسته مستقیم^۲ پیچان‌رودی^۳ و شریانی یا بریده بریده^۴ تقسیم می‌شوند (شکل ۱).

2. Straight.

3. Meandering.

4. Braided.

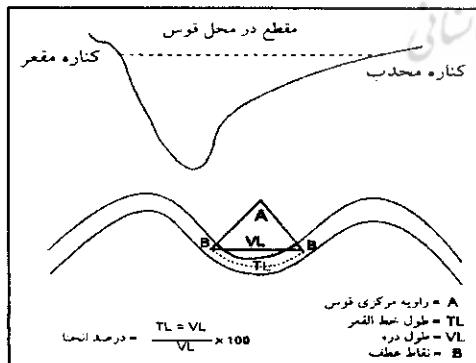
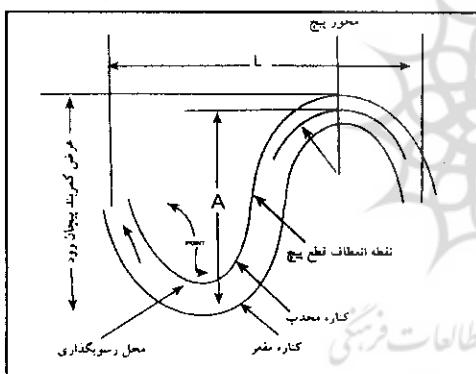
شکل ۱ پلان هوایی و نیمرخ عرضی الگوهای مختلف رودخانه‌ای

مأخذ: مجموعه مقالات کارگاه آموزشی - مرکز تحقیقات جهاد کشاورزی

لازم به ذکر است این الگوها در یک قسمت محدود از مسیر رودخانه تعریف می‌شوند.

به عبارت دیگر می‌شود هر سه الگوی یاد شده را در قسمت‌های مختلف یک رودخانه مشاهده نمود. در ضمن، مراز به خصوصی برای جدا کردن این شکلها از یکدیگر وجود ندارد، البته محققان مختلف، هر یک پارامترهای مختلفی را برای تفکیک انواع فوق استفاده کرده‌اند. لئوپلد و ولمن به طور قراردادی فرض کردند رودخانه‌هایی که دارای ضریب مارپیچی ^{5} بزرگتر از $1/5$ هستند، از نوع مارپیچی می‌باشند (Leopold & wolman, 1957). مطالعات انجام گرفته از رودخانه‌های آمریکا نشان می‌دهد که مقدار ضریب مارپیچی می‌تواند از $1/5$ تا $2/8$ تغییر کند (شکل ۲).

مأخذ: مجموعه مقالات کارگاه آموزشی - مرکز تحقیقات جهاد کشاورزی

شکل ۲ مشخصات هندسی رودخانه‌های پیچان رودی

کورنایس (Korniss, 1980) برای بیان کمی میزان توسعه و پیشرفت پیچان رودی شدن در رودخانه‌های آبرفتی و تمایز آنها از یکدیگر با استفاده از زاویه مرکزی^۶ تقسیم‌بندی را مطابق جدول ۲ انجام داده است (شکل ۲).

جدول ۲ انواع رودخانه‌های آبرفتی بر طبق نظر کورنایس (۱۹۸۰)

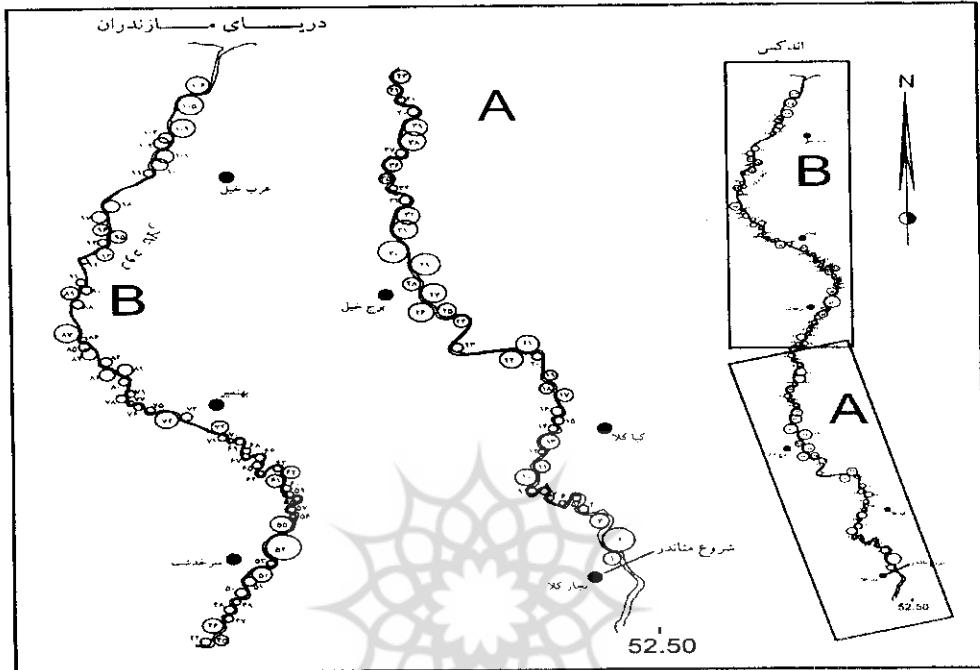
میزان زاویه مرکزی (درجه)	شکل رودخانه
—	رودخانه مستقیم
۰ تا ۴۱ درجه	رودخانه شبه ماندری
۴۱ تا ۸۵ درجه	رودخانه ماندری توسعه نیافته
۸۵ تا ۱۵۸ درجه	رودخانه ماندری توسعه یافته
۱۵۸ تا ۲۹۶ درجه	رودخانه ماندری بیش از حد توسعه یافته
بیش از ۲۹۶	رودخانه شاخ گاوی (ox bow)

مواد و روشها برای بررسی مورفولوژی رودخانه تالار

بررسی مورفولوژی رودخانه تالار به منظور تفکیک مسیر رود از نظر شکل ظاهری با کمک ضرایب مختلف از جمله ضریب خمیدگی و زاویه مرکزی انجام گرفته است. برای انجام این کار از نقشه‌های ۱:۲۵۰۰۰ سازمان نقشه‌برداری کشور که از روی عکس‌های هوایی مقیاس ۱:۴۰۰۰۰ سال ۱۳۷۳ تهیه شده استفاده شده است. علاوه بر این از عکس‌های هوایی مقیاس ۱:۲۰۰۰ سال ۱۳۶۳ همان سازمان و نیز عکس‌های ۱:۵۵۰۰۰ سازمان جغرافیای نیروهای مسلح نیز به طور مقایسه‌ای استفاده شده است.

برای استخراج پارامترهای هندسی رود، ابتدا عکس‌های هوایی مذکور اسکن شده و پس از انجام اصلاحات تکنیکی بر روی نقشه‌های رقومی با استفاده از نرم‌افزار کامپیوتربی^۷، تطبیق داده شده‌اند. برای ترسیم مسیر رود نیز از عکس‌های هوایی با مقیاس ۱:۲۰۰۰۰ سال ۱۳۶۳ استفاده شده است. شکل ۳ مسیر رودخانه تالار را نشان می‌دهد که به روش مذکور ترسیم شده است. برای محاسبه ضریب خمیدگی و زاویه مرکزی رودخانه تالار ابتدا مسیر رودخانه رقومی شده است، سپس در محیط نرم‌افزاری به صورت گرافیکی، بر هر یک از قوس‌های رودخانه تالار دوازه برآش داده شده است. برای دست‌یابی به نتیجه مطلوب، سعی شده است این دوازه بیشترین و بهترین تطابق را با قوس‌های رودخانه

داشته باشد و بر اساس این دوایر، پارامترهای مورد نیاز جهت محاسبه ضریب خمیدگی و زاویه مرکزی به دست آمده است (شکل ۳).

این نقشه از روی عکس‌های هوای ۱:۵۵۰۰۰ سال ۱۳۷۴ و ۱:۲۰۰۰۰ سال ۱۳۷۳ دیجیتالیز شده و تبدیل مقیاس شده است.

شکل ۳ دوایر مماس بر قوسهای رودخانه تالار در محدوده پیچان رودی

ضریب خمیدگی قوس‌های رودخانه تالار

$$\text{با استفاده از فرمول } S = \frac{L}{\lambda^{1/2}}$$

نتایج مقادیر محاسبه شده در جدول ۳ ذکر گردیده است (تلوری، ۱۳۷۳).

$$S = \text{ضریب خمیدگی} \quad L = \text{طول قوس} \quad \lambda = \text{نصف طول موج}$$

جدول ۳ مشخصه‌های ضریب خمیدگی قوس‌ها در رودخانه تالار

نام رود	میانگین ضریب خمیدگی	حداکثر ضریب خمیدگی	حداقل ضریب خمیدگی	قوس‌های با ضریب خمیدگی بالای ۲ درصد	قوس‌های با ضریب خمیدگی بالای ۱/۵ درصد	قوس‌های با ضریب خمیدگی بالای ۱/۱ درصد
تالار	۱/۳۹	۳/۰۴	۱/۰۱	۶۷/۲	۱۲/۵	۲۶/۴

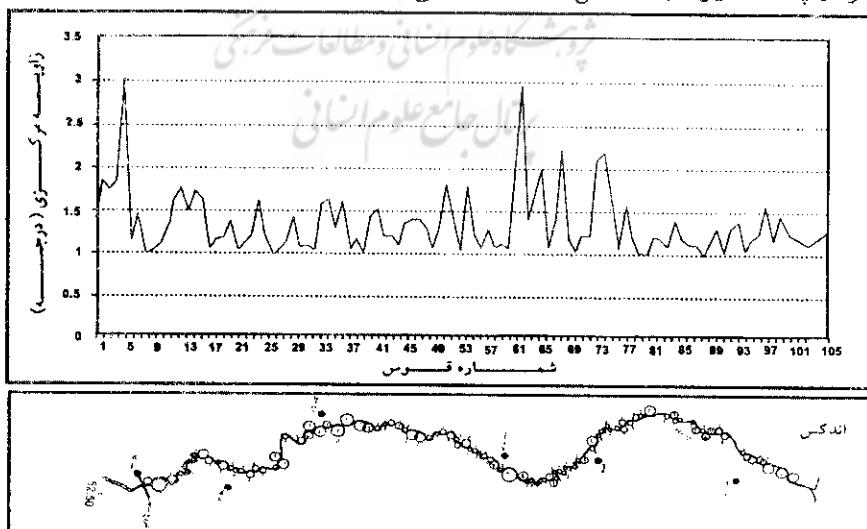
با توجه به جدول ۳ ملاحظه می‌شود که میانگین ضریب خمیدگی قوس‌های رودخانه تالار ۱/۳۹ می‌باشد که این نکته بیانگر پیچ و خم دار بودن مسیر رودخانه است.

با توجه به شاخص لوبولد و ولمن R شعاع انحنای و π عدد پی تالار محاسبه گردیده است. بر اساس اندازه گیری های به عمل آمده، میانگین زاویه مرکزی قوس های رودخانه تالار ۱۲۹/۱ می باشد. با توجه به تقسیم بندی کورنایس (۱۹۸۰) درصد فراونی زاویه مرکزی قوس های پیچان رودی رودخانه تالار در جدول ۴ ذکر گردیده است.

جدول ۴ میزان رشد قوس های پیچان رودی در رودخانه تالار بر اساس شاخص زاویه مرکزی

زاویه مرکزی (درجه)	درصد فراوانی در رودخانه تالار	شكل رودخانه
۰-۴۱	----	شیب پیچان رود
۴۱-۸۵	۱۴/۲	پیچان رود توسعه نیافته
۸۵-۱۵۸	۶۰/۴	پیچان رود توسعه یافته
۱۵۸-۲۹۶	۲۵/۵	پیچان رود خلیل توسعه یافته
۲۹۶	----	نعل انسی

ضریب خمیدگی بالای ۱/۵ شاخص الگوی پیچان رودی بودن است. در رودخانه تالار، ۲۶/۴ درصد قوس ها در زمرة الگوی پیچان رودی تکامل یافته قرار دارد. با توجه به اندازه گیری های به عمل آمده، در رودخانه تالار، تغییرات ضریب خمیدگی، در یک دامنه محدود مشاهده می شود و نشان دهنده وجود قوس های تقریباً مشابه در طول مسیر رودخانه است (به جز چند مورد در علیا و سفلی رود یعنی قوس های ۷۶، ۷۵، ۷۰، ۶۷، ۶۴) (شکل ۴). این امر از پلان مسیر رود (شکل ۳) استنباط می شود.

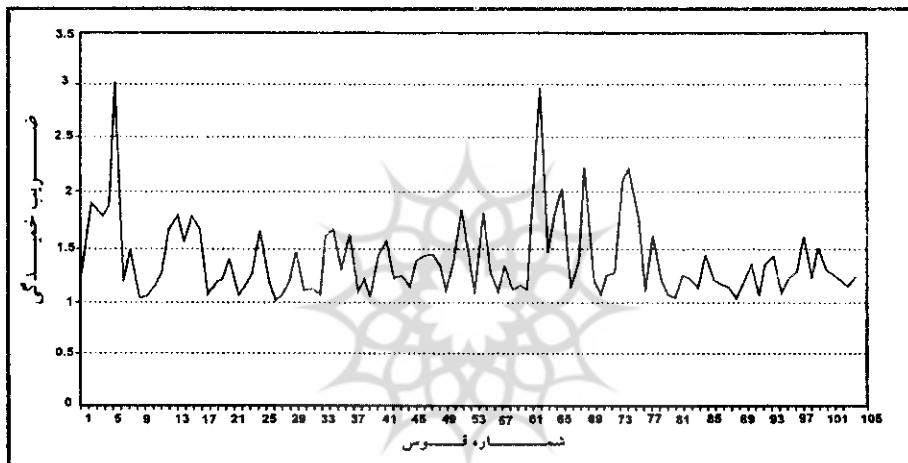

شکل ۴ مقادیر زاویه مرکزی قوس های رودخانه تالار (بر حسب درجه)

زاویه مرکزی قوس‌های رودخانه تالار

با استفاده از فرمول $A = \frac{180L}{R\pi}$ ، زاویه مرکزی و میانگین آن برای قوس‌های رودخانه تالار می‌شود. زاویه مرکزی L طول قوس (تالواری، ۱۳۷۳).

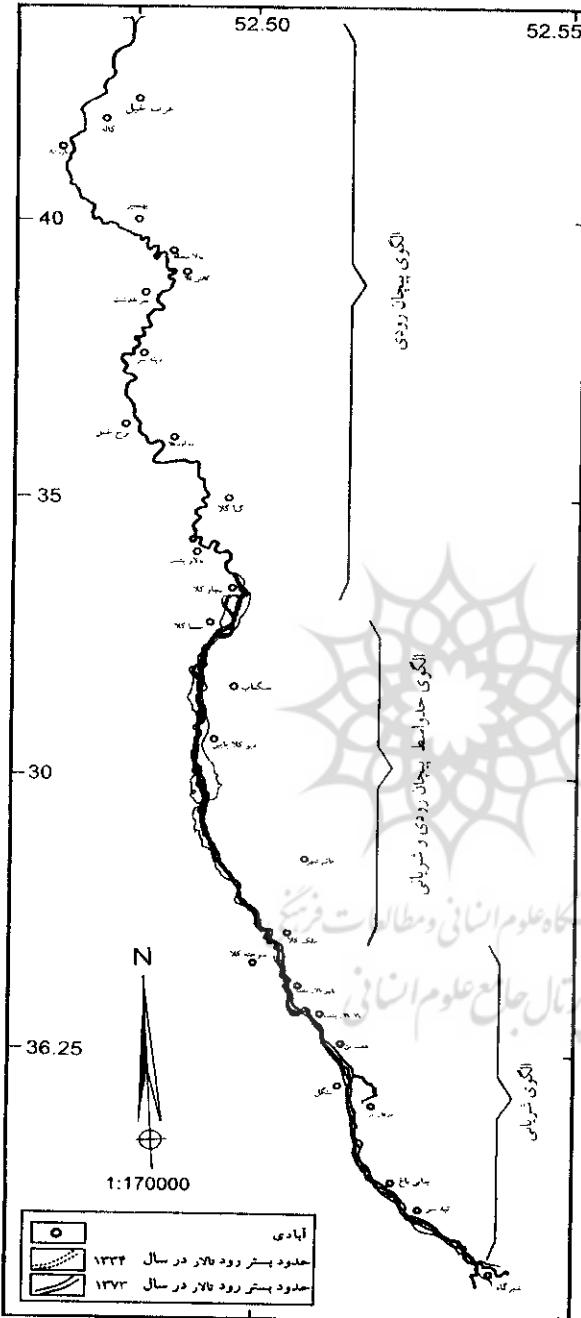
همانطور که از جدول ۴ ملاحظه می‌شود بیشترین فراوانی زاویه مرکزی در رودخانه تالار (حدود ۶۰/۴ درصد) در دسته ۱۵۸-۸۵ درجه‌ای قرار می‌گیرد که مربوط به الگوی دارای پیچان رود توسعه یافته است. ضمناً شکل ۵ نشان‌دهنده توزیع مقادیر زاویه مرکزی قوس‌های رودخانه تالار می‌باشد.

شکل ۵ مقادیر ضریب خمیدگی قوس‌های رودخانه تالار

نتیجه گیری

با توجه به مطالعات انجام گرفته و اعمال ضرایب مختلف در خصوص مشخصات هندسی رودخانه تالار، از نظر الگوی پلان رودخانه نتایج زیر حاصل شده است. از محل پل ملک کلا تا پل نجارکلا (شکل ۶)، مورفولوژی رودخانه، حد واسط بین حالت‌های ماندری و بریده بریده شده است. در این قسمت بار رسوبی زیاد است و ماسه و ریگ و تخته سنگ‌ها بخش مهم بار رسوبی را تشکیل می‌دهند. از محل پل نجارکلا تا نزدیکی دریا (شکل ۶)، الگوی رودخانه به شدت ماندری می‌باشد، به گونه‌ای که در طول ۳ کیلومتر (از دایره ۱ تا ۱۰ در شکل ۳) تعداد ۱۴ پیچ با زوایای مرکزی ۴۵ درجه تا ۲۷۰ درجه وجود دارد. امتداد رودخانه از نظر شکل ظاهری دارای پیچ‌های متوالی می‌باشد که توسط مسیرهای مستقیم و کوتاه به هم وصل می‌گردند.

این نقشه از روی عکس‌های هوایی سال ۱۳۴۴ سازمان جغرافیایی کشور دیجیتالی شده است.

شکل ۶ پهنگ‌بندی الگوهای رودخانه‌ای در رودخانه تالار

رودخانه در محل قوس‌های خارجی بعضی از ماندرها می‌باشد. تحت تأثیر شرایط فوق، به

این قسمت از مسیر رود در قسمت سفلای رود یعنی در قسمت جلگه سیلابی که شیب کم است، قرار گرفته است. با توجه به اندازه‌گیری‌های به عمل آمده ضریب مارپیچی در حدود ۱/۵ و بیشتر می‌باشد و شعاع خمیدگی نسبت به دیگر نواحی کاهش یافته است. به واسطه شیب کم، پتانسیل حمل رسوب آنها کم بوده و بار رسوبی عموماً متشكل از مواد ریز دانه رس و لای است. از مشخصه‌های دیگر این قسمت از رود، کاهش عرض و افزایش عمق بستر و به تبع آن کاهش نسبت عرض به عمق بستر رود می‌باشد. از نظر نیمرخ عرضی، مقطع رودخانه در این قسمت که دارای الگوی پیچان رودی است، U شکل، عمیق و دارای عرض کمتری نسبت به قسمت‌های دیگر رود است. سواحل رودخانه پوشیده از درختچه‌های کوتاه و نیزار می‌باشد. فرسایش بستر و سواحل در این قسمت محدود به سواحل

دلیل وجود رسوبات ریز دانه و چسبنده و نیز پوشش گیاهی بر روی کناره، این عوامل بستر رود را در مقابل تنفس برخی آب محافظت نموده و موجبات پایداری نسبی کانال رودخانه و ثبات الگوی رود را فراهم می‌آورد. شکل ۶ مسیر رودخانه تالار را با الگوی پیچان رودی در محدوده جلگه ساحلی نشان می‌دهد. همچنین لازم به ذکر است که در نزدیکی مصب رودخانه تالار، شاهد الگوی متفاوتی نسبت به الگوی پیچان رودی هستیم. در این محدوده (دلتا) عمل مارپیچی شدن رودخانه، محدود شده و طول موج آن افزایش یافته است (شکل ۳). در پایان اضافه می‌نماید که هرچند رودخانه تالار در دوره کوتاه مدت، تغییرات عمده‌ای را نشان نداده یا این تغییرات در پاره‌ای از نقاط بسیار کند بوده است و این امر مسلمًا نتیجه دخالت‌های انسانی و تشییت پادگانه‌ها و بستر به خاطر حفاظت از اراضی زراعی پیرامون آن می‌باشد، با این وجود، اتخاذ تصمیمات و سیاستگذاری‌های دراز مدت برای پایدارسازی بخش‌های فعلی آن دور از انتظار نیست. بدیهی است اولویت‌بندی این اقدامات با استناد به نتایج به دست آمده از این مدلها ضروری می‌نماید.

پی‌نوشت‌ها

۱. این پژوهش با استفاده از اعتبارات شورای پژوهشی دانشگاه تهران انجام گردیده است.

منابع و مأخذ

۱. تلوی، عبدالرسول، (۱۳۷۳): رودخانه‌ها و مشخصات هندسی آنها، تحقیقات جهاد کشاورزی.
۲. حسین‌زاده، محمد مهدی، (۱۳۸۰): تجزیه و تحلیل علل تغییر الگوی رودخانه‌های بابل و تالار (با تأکید بر الگوی پیچان‌رودی)، رساله دکتری، دانشگاه تهران، دانشکده جغرافیا.
۳. سازمان آب منطقه‌ای استان مازندران، (۱۳۷۵): مطالعات تکمیلی مرحله اول طرح پاشا کلاه گزارش هیدرولوژی.
۴. سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، (۱۳۴۴): عکس‌های هوایی مقیاس ۱:۵۵۰۰۰.
۵. سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، نقشه‌های توپوگرافی، ۱:۵۰۰۰۰ (دراز کلاه، بابل، قائم شهر).
۶. سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، نقشه توپوگرافی، ۱:۲۵۰۰۰ (ساری).
۷. سازمان نقشه‌برداری کشور، عکس‌های هوایی مقیاس ۱:۲۰۰۰۰ سال ۱۳۶۳ و ۱۳۷۳.
۸. مرکز تحقیقات حفاظت خاک و آب جهاد کشاورزی، (۱۳۷۵): مهندسی رودخانه‌ها و مشخصات هندسی آنها، کارگاه آموزشی.
۹. معتمد، احمد و ابراهیم مقیمی، (۱۳۷۸): کاربرد زئومورفو‌لوری در برنامه‌ریزی، انتشارات سمت.
10. Carson, M.,A and Aponte.M.A.F, (1983); The Inherit Asymmetry of River Meanders Planform, Journal of Geology, Vol.97.
11. Chang.T.P and G.H.A. Edes, (1983); Statistical Comparison of Meander Planform, Journal of Geology, Vol.97. P47-55.
12. Deng, Z.Q , (1999); Mechanism to Conditions for Change in Channel Pattern, Journal of Hydraulic Research, VOL. 37 no.4.
13. Hickin, J and Nanson, G.C, (1975); The Character of Channel Migration On the Beatton R, Northwestern British Columbia, Canada, Geol.Sic .America ,Bull. V.86.
14. Leopold, L.B and Wolman, M.G, (1957); River Meanders, Geol.Soc America Bull.V71.